

Editorial
Barcino

Article

Pere Torroella, mestre d'amor del segle XV

Aurora Torras

Durant molt de temps, va perdurar la imatge d'Ausiàs March com la d'un poeta solitari i torturat. Però en els darrers anys, i gràcies a la recerca dels especialistes, sabem que no estava sol. Ben al contrari, existia tota una generació de poetes contemporanis del gran poeta valencià que treballaven a la cort i que dirigien la seva poesia a un públic culte i cortesà. El professor Ramon Torró ja en va rescatar uns quants de l'oblit a Sis poetes del regnat d'Alfons el Magnànim, publicat per Barcino fa un parell d'anys. Ara, Francisco Rodríguez Risquete recupera un altre gran poeta del segle XV a Obra Completa de Pere Torroella, publicada en dos volums a la col·lecció "Els Nostres Clàssics" d'editorial Barcino. El curador de l'obra ens adverteix: "Pere Torroella és un nom que els lectors comuns no coneixen, però que paga la pena si hom està interessat en la poesia romànica medieval".

Nascut pels volts de 1420 a la Bisbal i procedent -tal com es dedueix del nom- de Torroella de Montgrí, va ser un dels primers empordanesos il·lustres de la nostra història. Segons el professor Rodríguez Risquete, va ser un referent per a altres autors de la seva època: "fou admirat com un mestre d'amor, és a dir, com el principal deixeble de March". Va ser un dels primers poetes que escrigué tant en català com en castellà, pel fet que va seguir les corts dels reis d'Aragó, i això li va permetre dominar perfectament dues tradicions literàries, la castellana i la catalana. Aquesta singularitat fa que en la seva obra hi hagi un equilibri perfecte entre català i castellà, tant en quantitat com en qualitat. De fet, el primer volum de l'Obra completa recull les seves Poesies en català i el segon, les Poesies en castellà i els textos en prosa. En total, més de 800 pàgines de temàtica amorosa que ens descobreixen un mestre d'amor. "Pere Torroella és un poeta i un teòric exclusivament amorós, un perfecte escriptor cortesà", apunta el curador dels volums.

Si bé en català és un autèntic desconegut, en castellà Torroella té certa fama pel seu Maldecir, un poema on ataca les males dones que no saben correspondre l'amor dels homes i on entre d'altres coses diu: "Son todas naturalmente / malignas e sospechosas / mal secretas, mentirosas / e movibles ciertamente" o bé "Muger es un animal / que se dize hombre imperfecto, / procreado en el deffecto / del buen calor natural". Que ningú s'estiri dels cabells perquè tal com diu el curador de l'obra no és un atac contra les dones sinó contra les males amants i cal llegir-lo en una dimensió exclusivament amorosa. "Va escriure'l per seguir el joc literari, en què també participaven les dones com a públic". A més, al final del poema, Torroella acaba elogiant la seva estimada: "Entre las otras soys vós, / dona d'aquesta mia vida / del traste común sallida / una en el mundo de dos". Tot ha estat, doncs, "una excusa prou elaborada per tal d'escriure un elogi amorós i passar una estona de debat agradable", explica el professor Risquete.

Després d'aquest atac a les males fèmines, l'autor els demana disculpes al Razonamiento, un text en què adreçant-se als maldients, examina els retrets que fan a les dones i els refuta un per un. Es tracta d'un text irònic, com ho era el mateix Maldecir, ja que tot plegat era un joc cortesà que ningú no es prenia seriosament. "Les dones devien indignar-se, però també devien riure força, mentre els poetes jugaven a atacar-les i a defensar-les en públic, potser picant l'ullet", interpreta el

**Editorial
Barcino**

curador de l'obra. Fins i tot hi ha una llegenda literària que diu que Pere Torroella va morir en mans d'un grup de dones enfurismades. La va escriure Juan de Flores, un autor un xic posterior a Torroella, qui va inventar una llegenda segons la qual les dones d'una seva novel·la van venjar-se del Maldecir torturant el seu autor amb dosis interessants de sadisme. "És un final del tot coherent amb la broma literària que Torroella havia iniciat anys enrere. És la conclusió perfecta", diu Francisco Rodríguez Risquete.

El curador dels nous dos volums de Barcino també diu que la fama proporcionada pel Maldecir, però, és força injusta ja que Pere Torroella té molt més a oferir i aquest poema és una obra gairebé marginal dins el conjunt de la seva producció. De fet, Torroella va destacar en tots els gèneres lírics vigents del segle XV i en les dues llengües que podia dominar. Els seus escrits evocaven Ausiàs March, Jordi de Sant Jordi, Petrarca, Dante, Aristòtil, Ovidi, Ciceró... entre molts d'altres, una erudició poètica que li va permetre fer-se un lloc a la cort. Va ser un dels cortesans més actius, literàriament parlant, de mitjan segle XV. En l'època, a més, calia ser un bon coneixedor de la poesia de moda. I aquest paper rellevant li va permetre, segurament, dictar les grans línies de la poesia catalana del seu temps.

Va participar a la batalla de Medina del Campo amb Joan II, va ser company de Joanot Martorell a Nàpols i es va entrevistar amb el pare de Jorge Manrique. Cavaller pedant i respectat, Rodríguez Risquete el defineix com un personatge orgullós i tossut, però també intel·ligent i despert. "És pedant quan es disfressa de personatge literari, però en persona podia haver estat algú apassionant (i apassionat)", apunta. Procedent de la baixa noblesa, va arribar a exercir com a coper i majordom reial. I, en l'àmbit personal, va conquerir la noia rica de la seva vila, Violant de Llebià, amb qui va casar-se i va restar fins a la seva mort.

Gràcies a aquests nous volums, descobrim una nova veu de la literatura medieval, una veu única que aplega les principals tradicions peninsulars del moment, i això no s'esdevé en cap altre escriptor contemporani. Qui vulgui, doncs, conèixer el millor de la poesia de Castella, la Corona d'Aragó, els trobadors provençals, els trouvères francesos i els poetes italians, que llegeixi Pere Torroella.